

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ראה, אדר"ח אלול, ה'תשכ"ח

יו"ל לש"פ ראה, אדר"ח אלול, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתים לבריאה

שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ראה, אדר"ח אלול — הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות ש"פ ש"פ ראה, אדר"ח אלול ה'תשכ"ח, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — כמה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' עקב, ה'תשע"ב
שנת המאתיים להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2012 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2012

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. שיחת ש"פ ראה, אדר"ח אלול, ה'תשכ"ח.

בלתי מוגה

א. ידועה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר בלקוטי דיבורים¹ אודות סדר ההנהגה וכללות האוירה של חודש אלול בליובאוויטש, החל משבת מברכים חודש אלול,

וכפי שמזכיר גם בנוגע למאמרי החסידות, שבדרך כלל היו מתחילים באחד משלשת הפסוקים הידועים: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה גו"², "אני לדודי ודודי לי"³, או "השמים כסאי גו"⁴ (ומזה מובן שמדובר גם אודות שבת ר"ח אלול, שהרי הפסוק "השמים כסאי" הוא התחלת הפטרת שבת ר"ח, ששייכת לר"ח אלול כשחל ביום השבת, כקביעות שנה זו).

וכיון שענין זה נכתב וגם נדפס ע"י נשיא בישראל, הרי מובן, שזהו ענין ששייך לדורות⁵, כך, שזוהי הוראה גם לזמננו זה.

ב. ובהקדמה:

לכאורה אין דמיון בין המעמד ומצב שהי' בליובאוויטש בכלל, ובפרט בחודש אלול, למעמד ומצב כאן או בשאר המקומות, שכן, הכל מודים שבליובאוויטש היו כל עניני התומ"צ ועניני העבודה בריבוי יותר בכמות ובאופן נעלה יותר באיכות, וזה הי' העיקר, ואילו הענינים הגשמיים, כמו פרנסה כפשוטה כו', היו רק בדרך טפל — עזר וסיוע לקדושה ועד לתשמישי קדושה, כך, שגם הענינים הגשמיים והחומרניים נמשכו מעניני התומ"צ. ועד כדי כך, שענין זה הי' ניכר אפילו אצל אינם-יהודים, שגם הם ידעו ואמרו שהסיבה לכך שבאים למקום זה בשביל פרנסתם, היא, בגלל היותו מקום של תומ"צ כו'.

וא"כ, לכאורה אין זה "בנין אב" בנוגע לשאר המקומות, כמו מדינה זו, שהתחלתה לא היתה קשורה עם עניני תומ"צ ויהדות השייכים לבנ"י, אלא רק לאחרי משך זמן הגיעו לכאן יהודים, בכדי לפעול ע"י עבודתם בתומ"צ ברור וזיכוכ והעלאת ניצוצי הקדושה דעולם התוהו שנפלו שם כו'.

ואעפ"כ, המעמד ומצב שהי' בליובאוויטש, מהוה נתינת כח בנוגע

(1) ח"א קטו, ב ואילך. וראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול דאשתקד בתחלתה (תו"מ ח"נ ע' ... ואילך). וש"נ.

(3) שה"ש ו, ג.

(4) ישעי' סו, א.

(5) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ב ע' שפב.

(2) ריש פרשתנו.

לכל המקומות, שגם בהם יוכלו לפעול ההרגש שהעיקר הוא ענין התומ"צ, ואילו כל שאר הענינים הם טפלים ונמשכים מעניני התומ"צ, ועד שענין זה יורגש גם בחומריות העולם, ועאכו"כ בגשמיות העולם. והדוגמא לזה — מכללות עבודת האדם בנוגע לעצמו (נוסף על עבודתו בחלקו בעולם):

נשמת האדם המלוכשת בגופו, ירדה "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא"⁶, בור עמוק ("א טיפן גרוב"), תחתון שאין תחתון למטה ממנו⁷, עולם הקליפות, והרשעים גוברים בו⁸, כך, שלכאורה צריכה להיות ההנהגה באופן ש"אחרי רבים להטות"⁹, כרצון היצה"ר ש"אקדמי" טעניתא¹⁰. ואעפ"כ, כיון שהנשמה באה ממקום נעלה ביותר, "איגרא רמה", יש בכחה לפעול שגם בירידתה למטה תהי' הנהגת האדם (ובמילא גם הנהגת העולם, שהרי "את העולם נתן בלבו"¹¹) באופן המתאים למעמדה ומצבה של הנשמה למעלה — שיורגש אצלו שהעיקר הוא הרוחניות, ואילו הגשמיות נמשכת ובאה מן הרוחניות, ואינה אלא בדרך טפל; וזוהי הנתינת כח שגם למטה תוכל להיות העבודה במילואה ובשלימותה.

ג. וענין זה מודגש גם בכללות העבודה של חודש אלול:

ידוע ביאור רבינו הזקן¹² בנוגע לענינו של חודש אלול — "ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם וכו'".

והענין בזה — ש"שדה" אינה "עיר מושב", מקום מושב אדם — "אתם קרויין אדם"¹³, "ע"ש "אדמה לעליון"¹⁴ — דקאי על נפש האלקית, אלא זהו מקום שבו נמצאים בהמות כו', כולל גם הבהמה שבאדם — נפש הבהמית.

ובכן: למרות שבחודש אלול נמצאים במקום (ודרגא) שנקרא בשם "שדה", הנה גם במעמד ומצב זה מקבל המלך את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם!

וכל זה — בגלל שבנ"י הם בעצם "אנשי העיר":

(11) קהלת ג, יא. וראה לקו"ת במדבר ה, ריש ע"ב. ובכ"מ.

(12) לקו"ת פרשתנו לב, ריש ע"ב.

(13) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

(14) ראה של"ה ג, רע"א. כ, ב. רסח, ב. שא, ב. ועוד.

(6) ע"פ ל' חז"ל — חגיגה ה, ב.

(7) תניא רפ"ו.

(8) ראה ע"ח שמ"ב ספ"ד. הובא בתניא

פ"ו. פכ"ד.

(9) משפטים כג, ב.

(10) זח"א קעט, א"ב.

לכאורה אינו מובן מ"ש רבינו הזקן (במשל על חודש אלול) ש"יוצאין אנשי העיר לקראתו" — הרי לא מדובר אודות חודש תשרי, שבו נמצאים בעיר ("הולכים אחריו העירה"), שזוהי דרגת עולם האצילות כו"י¹⁵, אלא נמצאים עדיין בחודש אלול, בהמשך לכל חדשי השנה, ומה גם שבאים זה עתה מחודש אב, שאז נקראת אפילו ירושלים בשם "שדה", כמ"ש¹⁶ "ציון שדה תחרש", וא"כ, מדוע נקראים (במשל) בשם "בני העיר"?

אך הענין בזה — כמדובר פעם בארוכה¹⁷, ונקודת הענין בקיצור — שבנ"י הם בעצם במעמד ומצב של "בני העיר", גם במשך כל השנה כולה. ובלשון הכתוב — בפרשת השבוע¹⁸: "בנים אתם לה' אלקיכם", וכהמשך הכתוב: "לא תתגודדו וגו'", כפירוש רש"י "לפי שאתם בניו של מקום כו'", והיינו, שגם במעמד ומצב שיש צורך בציווי "לא תתגודדו גו' למת", כיון שיש מקום להיפך החיים כו', הנה גם אז נמצאים בנ"י במעמד ומצב ד"בנים אתם לה' אלקיכם".

ולכן, גם כשנמצאים בשדה, ממלאים את העבודה של חודש אלול — "אני לדודי ודודי לי" — במילואה ובשלימותה, ופועלים את המשכת הברכה — "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה" — ב"השמים כסאי והארץ הדום רגלי", ובאופן שתומשך כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, למטה מעשרה טפחים.

* * *

ד. נוסף על כללות ענינו של חודש (ור"ח) אלול, יש גם הוראה מקביעותו בימי השבוע, שיכולה להיות בכמה אופנים, ובשנה זו חל ר"ח אלול ביום השבת.

ובהקדים תורת הבעש"ט¹⁹ שכל ענין שבעולם שיהודי רואה או שומע הוא בהשגחה פרטית, ויש בו לימוד והוראה בעבודת ה', ועאכו"כ שכן הוא בנוגע לעניני תומ"צ, כולל גם הקביעות דר"ח (שבו תלו' קביעות המועדים), שהרי "מצות עשה .. לחשב ולידע ולקבוע באיזה יום הוא תחלת כל חודש מחדשי השנה"²⁰.

ה. ובכך:

15) ראה גם תר"מ דלקמן הערה 39 ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
16) ירמ' כו, יח. מיכה ג, יב.
17) ראה תר"מ חל"ד ע' 298 ואילך. וש"נ. המצוות).
18) יד, א.

הקביעות של ר"ח אלול יכולה להיות בימות החול, "קמי שבתא"²¹, ועד — ביום ששי²², "בי שמי" (ערב שבת)²³, שיש בו מעלה יתירה לגבי שאר ימות השבוע, הן בנוגע לענינים שליליים, כפי שמצינו בהלכה שהרץ בערב שבת והזיק, פטור, לפי שרץ ברשות²⁴, והן בנוגע לענינים חיוביים, שיש בו מעלת העבודה וההכנה ליום השבת, כמבואר בשו"ע הלכות שבת²⁵. וכמו"כ יש מעלה מיוחדת כאשר ר"ח אלול חל ביום ראשון בשבוע — להיותו היום הראשון שלאחרי יום השבת, ועד שנקרא "יום אחד"²⁶, ע"ש "שהי' הקב"ה יחיד בעולמו"²⁷.

אמנם, מובן וגם פשוט, שמעלת יום ששי ויום ראשון, מצד הסמיכות ליום השבת (לפני השבת או לאחרי השבת), אינה מגעת למעלת יום השבת עצמו, שבו נעשית העלי' והשלימות — "ויכולו השמים והארץ גו"²⁸ — של כל הענינים, כך, שגם עניני ה"שדה" הם באופן נעלה יותר ביום השבת, שבו אין ענין של "עמל"²⁹, ואפילו לא עבודה ומלאכה, כיון ש"כל מלאכתך עשוי"³⁰, וכל ענינו הו"ע התענוג — "וקראת לשבת עונג"³¹.

ומה גם שכיון שר"ח אלול הוא לעולם ב' ימים (כיון שחודש אב הוא לעולם מלא), הרי כאשר יום א' דר"ח חל בשבת, ישנה גם המעלה ד"מחר חודש" (יום ב' דר"ח ביום ראשון), כמבואר העילוי שבזה במאמרים המדברים אודות עניני ר"ח³².

ו. וכיון שבר"ח אלול מתחיל הענין ד"מלך בשדה", והענין "אני לדודי ודודי לי" (לאחרי ההכנה והנתינת כח משבת מברכים החודש), הרי מובן, שכאשר ר"ח אלול חל בשבת, אזי נעשים כל ענינים אלו באופן נעלה יותר — באופן של תענוג.

ובאופן כזה נמשכים הם על כל ימי החודש, שהעבודה בהם נכללת ומתחילה כבר בר"ח, ע"י "מחשבה טובה" ש"הקב"ה מצרפה למעשה"³³. ועי"ז נעשית גם ההמשכה על כל השנה כולה — שתהי' שנה

26 בראשית א, ה.

27 ב"ר פ"ג, ח. הובא בפרש"י עה"פ.

28 שם ב, א.

29 ראה ויק"ר פ"ג, א. לקו"ת בלק עב, א.

30 מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טושו"ע

(ואדה"ז) או"ח ששו"ס ס"ח (סכ"א).

31 ישעי' נח, יג.

32 ראה — לדוגמא — אוה"ת בראשית

ד, סע"ב ואילך. ועוד.

33 קידושין מ, א.

21 פסחים קו, סע"א.

22 בזמן שהיו מקדשים ע"פ הרא"י,

משא"כ בזמן הזה שקביעות המועדים היא

ע"פ חשבון, לא יחול א' דר"ח אלול ביום ו',

כיון שאז יחול ר"ה ביום א', היפך הכלל "לא

אד"ו ראש" (רמב"ם שם רפ"ז).

23 כתובות קג, א (ובפרש"י).

24 ב"ק לב, א. רמב"ם ה' חובל ומזיק

פ"ו ה"ט. טושו"ע חו"מ ששע"ח ס"ח.

25 או"ח סר"ג.

טובה ומתוקה, בבני חיי ומזוני רויחי, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"³⁴, בטוב הנראה והנגלה, למטה מעשרה טפחים.

* * *

ז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה השמים כסאי גו'.

* * *

ח. התחלת פרשת השבוע היא: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה", "ראה" דייקא, והיינו, שלא זו בלבד שיהודי שומע שאומרים לו שהקב"ה נותן לו ברכה, אלא המשכת הברכה היא באופן שרואה זאת בגלוי. והענין בזה:

יכול להיות ענין שנחשב לברכה מצד אמיתית הענין כפי שהוא לגבי הקב"ה, שהוא עצם הטוב, וטבע הטוב להיטיב³⁵, ו"מפי עליון לא תצא הרעות"³⁶, אבל ההמשכה למטה היא באופן שלא רואים בגלוי שזהו ענין של חסד, כיון שזהו בחי' חסדים המכוסים שלמעלה מחסדים הגלויים (כמבואר בתניא³⁷). וכמבואר בלקוטי תורה³⁸ בנוגע לדברי התוכחה שבפ' בחוקותי, ש"אף שלפי הנראה .. הם קללות, אבל לפי האמת אינם רק ברכות", ו"ברכות אלו הוא ע"ד מ"ש בגמרא³⁹ .. הנך כולהו ברכתא נינהו כו', והיינו, שהברכה היא מבחי' סתום כו"; ועז"נ "ראה גו' ברכה", שרואים בגלוי שזהו"ע של ברכה.

וזהו גם מ"ש "ראה אנכי נותן גו' ברכה וקללה" — שגם ענין שהי' תחילה היפך הברכה, מתהפך לברכה⁴⁰.

וע"ד מ"ש⁴¹ "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך", והיינו, שהענין ד"אהבך" הוא מבחי' "אנכי" (שנאמר במ"ת) שלמעלה מהוי' אלקיך, ולכן יש בכחו להפוך את הקללה לברכה,

ולפנ"ז — "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע גו"⁴¹, כמו האב שאינו רוצה לשמוע איזה קטרוג על בנו, מפני אהבתו העצמית אליו, וכפי שמביא הצ"צ באוה"ת⁴² ש"הי' מעשה בימי הבעש"ט ז"ל שרדפו הב"ד של מעלה לשטן המקטרג לחוב, ולא רצו לשמוע ממנו הקטרוגים כו". [ולהעיר, שכיון שענין זה נדפס כבר, הרי זה פס"ד בתורה, שיש

39) מו"ק ט, ב.

40) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 105 (משיחה זר).

41) תצא כג, ו. וראה סד"ה ראה אנכי העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' א'קז).

42) תצא ע' תתקפה.

34) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

35) נסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 בהערה

(ד"ה מספרי).

36) איכה ג, לח.

37) פכ"ו.

38) בחוקותי מח, סע"א ואילך.

בכחו לשנות את המציאות — למעלה, וכ"ש למטה (או להיפך: למטה, וכ"ש למעלה, כיון שלמעלה אין בעלי בחירה, חוץ מהקב"ה לבדו).
וסדר הכתוב הוא מלמטה למעלה: תחילה ברכה סתם, ואח"כ הפיכת הקללה לברכה, שזוהי ברכה נעלית יותר.

וכמו בנוגע לנשמת איש ישראל⁴³ — שתחילה ישנה מציאות הנשמה כפי שהיא למעלה, שזהו באופן של ברכה מלכתחילה, ולאח"כ נעשית ירידת הנשמה למטה, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, שזהו לכאורה ענין של היפך הברכה, אבל הכוונה בזה היא — להפוך זאת לענין של ברכה בגלוי, שזוהי ברכה נעלית יותר שנמשכת דוקא ע"י ירידת הנשמה למטה, שע"ז מתעלה לדרגא נעלית יותר מכמו שהיתה קודם הירידה.

וזהו גם הביאור בנוגע לשמה של מסכת "מועד קטן", אע"פ שמדובר בה אודות ענינים שהם היפך ענין ה"מועד" — דכיון שסיום המסכת הוא בפסוק⁴⁴ "ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", שזהו"ע ביטול והפיכת ענין בלתי-רצוי, אזי נעשה "מועד" נעלה יותר מאשר "מועד" שאינו קשור עם הפיכת ענין בלתי רצוי.

ט. וענין זה (הפיכת הקללה לברכה) נעשה ע"י עבודת האדם:

שורש והתחלת המציאות של היפך הברכה — הרי זה הענין של עבודה זרה, שעז"נ "לא יהי' לך אלהים אחרים"⁴⁵, "לא תעשון אתי אלהי כסף גו"⁴⁶, דכיון שיש צורך לצוות על זה, הרי מובן שיש אפשרות שתהי' מציאות כזו ח"ו, ועי"ז נעשית המציאות של היפך הברכה.

אמנם, כאשר יהודי מקיים הציווי "לא יהי' לך גו"⁴⁷, ועד שמבטל את המציאות של ע"ז, אזי בדרך ממילא מתבטלת המציאות של היפך הברכה.

וזהו שבהמשך ל"ראה אנכי נותן גו' ברכה וקללה" (לא רק ברכה מלכתחילה, אלא גם ברכה נעלית יותר הקשורה עם הפיכת הענינים הבלתי רצויים) — נצטוו בני" לאבד כל סוגי הע"ז בכניסתם לארץ ישראל:

ארץ ישראל, ש"זבת חלב ודבש היא וזה פרי"⁴⁷ (פירות משובחים) — בהיותה "ארץ כנען", היתה מלאה גילולים, "על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן"⁴⁸, ועד כדי כך, שבחירת המקום לבנות עליו את ביהמ"ק הוצרכה להיות "ע"פ נביא", כיון "שלא הניחו הכנענים לא הר ולא גבעה שלא עבדו עליו"⁴⁹.

47) שלח יג, כז.

48) פרשתנו יב, ב.

49) ראה ירושלמי ע"ז פ"ג סה"ה.

43) ראה גם לעיל ס"ב.

44) ישע"י כה, ח.

45) יתרו כ, ג.

46) שם, כ.

ולכן נאמר לבנ"י: "כי אתם עוברים את הירדן אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה וגו'"⁵⁰, "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים גו'", "ונתצתם את מזבחותם ושברתם את מצבותם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא"⁵¹. וזהו המשך הענינים בפרשה⁵² — שע"י איבוד ע"ז נעשה הענין ד"ראה אנכי נתן גו' ברכה וקללה", שזוכים לשלימות הברכה הקשורה עם ביטול והפיכת הלעו"ז.

י. ובהמשך לזה, יש לבאר פירוש רש"י על הפסוק⁵³:

הביאור בפירוש רש"י, "מזבח — של אבנים הרבה. מצבה — של אבן אחת, והוא בימוס ששנינו במשנה⁵⁴ אבן שחצבה מתחלתה לבימוס. אשרה — אילן הנעבד. ואבדתם את שמם — לכנות להם שם לגנאי, בית גליא, קורין לה בית כריא, עין כל, עין קוץ",

— ש"ונתצתם גו'" אינו הוספה על "אבד תאבדון גו'" בנוגע למזבחות ומצבות כו' שאינם ע"ז גופא, אלא משמשי ע"ז, אלא זהו ביאור ופירוש ש"אלקיהם" שצריכים לאבדם הם "מזבח מצבה כו'", והחילוק ביניהם הוא (לא בענין הע"ז, אלא) רק ש"מזבח — של אבנים הרבה", ו"מצבה — של אבן אחת", "והוא בימוס ששנינו במשנה אבן שחצבה (רק) מתחלתה לבימוס" (מקום מושב לע"ז, אבל לאח"ז "עובדין את הבימוס כע"ז עצמו"), וכן "אשרה" הוא (לא "עץ רענן" שמוסיף חשיבות בע"ז, אלא) "אילן הנעבד".

ועפ"ז צ"ל ש"ואבדתם את שמם" אינו ציווי לבטל את הזכר של הע"ז (דא"כ צריך לבטל לכל לראש את משמשי), אלא "לכנות להם שם גנאי", ע"י שינוי שמה של הע"ז גופא לשם של גנאי.

והצורך בב' הדוגמאות: "בית כריא" ו"עין קוץ" — לא בגלל ש"בית כריא" מדגיש את ענין האיבוד ("ואבדתם"), ע"י הגנאי בתכלית (לשון חפירה⁵⁵ ושפלות), ו"עין קוץ" מדגיש את הגנאי ע"י הדמיון להשם, שדומה בהברתו ל"עין כל", אלא בפשטות⁵⁶ — כנגד ב' סוגי המקומות

(55) ע"ד פרש"י על הפסוק (בלק כד, יז) "וקרקר כל בני שת", "לשון קורה, כמו אני קרתי, מקבת בור כו'", שפירושו נוקב. (56) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר (בבתי שחוק): בתחילה חשבתי לבאר באופן האמור לעיל, כיון שזהו ע"ד השקו"ט והפלפול, והרי יהודי אוהב יותר את דרך הפלפול, הדרך

(50) שם יא, לא.

(51) שם יב, ב"ג.

(52) ראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשכ"ג בתחלתה (תו"מ חל"ז ע' 215 ואילך).

(53) שם, ג.

(54) ע"ז מז, ב.

שנזכרו בכתוב: "על ההרים הרמים גו" — "בית גליא", לשון גובה; ו"תחת כל עץ רענן", עושה פרי — "עין כל", שמורה על ההשפעה. ולכן השמיט רש"י הדוגמא הנוספת שבגמרא⁵⁷: "פני מלך, פני כלב", כיון שאינה שייכת לפשטות הכתובים כאן —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ט ע' 94 ואילך.

*

יא. כאן המקום להוסיף ביאור בהמדובר לעיל⁵⁸ בנוגע להכרחו של רש"י לפרש "ושננתם לבניך"⁵⁹, "אלו התלמידים", ממ"ש בפ' ויחי⁶⁰ "אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל", ופירש רש"י, "מלמדי תינוקות .. משמעון", שמזה מוכח שאין חיוב על האב ללמד בעצמו את בנו, ובדרך כלל שוכר האב מלמד לבנו — ששאלו על זה כמה שאלות⁶¹, ומהם:

ע"פ הנ"ל נמצא שהחיוב ד"ושננתם לבניך, אלו התלמידים" הוא על שבט שמעון דוקא, ולא על כל בני?

אבל באמת מובן בפשטות שאין מקום לשאלה זו: הציווי "ושננתם לבניך, אלו התלמידים" הוא בודאי לכל בני, ובודאי יכולים להיות וישנם "מלמדי תינוקות" לא רק משבט שמעון, אלא גם משאר השבטים; ומ"ש רש"י "מלמדי תינוקות .. משמעון כדי שיהיו נפוצים", היינו⁶², משבט שמעון יהיו ריבוי מלמדים.

ועוד שאלו:

בפירש"י בפ' ויחי יש ב' פירושים: "אחלקם ביעקב", "אפרידם זה מזה, שלא יהא לוי במנין השבטים, והרי הם חלוקים. ד"א אין לך עניים .. מלמדי תינוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים וכו'". ולכאורה, ההוכחה על החיוב ד"ושננתם לבניך אלו התלמידים" היא רק לפי הפירוש הב', משא"כ לפי פירוש הא'?

מוטב לומר את הביאור הפשוט מיד.
 (57) שם מו, רע"א.
 (58) שיחת ש"פ ואתחנן ס"ט (לעיל ע' ...).
 (59) ואתחנן ו, ז.
 (60) מט, ז.
 (61) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שהיו ששאלו אתם "וילדע שאלות", והיו ששאלו שאלות שהם "בדרי דאונא".
 (62) ברשימה נוספת — בנוגע לצירוף שני העניינים: "עניים .. מלמדי תינוקות".

הקשה ... אבל אח"כ תפסתי שהביאור בזה מובן בפשטות, כפי שיתבאר לקמן. ובינתיים יחשוב הקהל ...
 ואח"כ אמר: שמעתי פעם שהגאון הרגז'ובי אמר (ראה גם תו"מ ח"ב ס"ע 177 ואילך), שביום השבת יש לו "יסורים" — בגלל שנופלים לו סברות לכאן ולכאן, מצד נביעת המוחין, שאינו יכול להגבילה ע"י הכתיבה, כבימות החול. ובנדו"ד: במקום לייגע ("מאטערן") את הקהל לחשוב על תירוץ, סברות לכאן וסברות לכאן כו' —

וגם: כיון שרש"י מזכיר גם "סופרים", א"כ, מהו ההכרח ש"אפיצם בישראל" קאי גם על "מלמדי תינוקות"?

בנוגע לשאלה הראשונה, יש לתרץ ע"ד משנת"ל⁶⁵ בפירוש רש"י בפ' אמור על הפסוק⁶⁶ "וינצו במחנה", "על עסקי המחנה", אע"פ שפירוש זה מתאים רק לפי' הג' ב"ויצא בן אשה ישראלית", "מבית דינו של משה יצא מחוייב, בא ליטע אהלו כו'", משא"כ לפי' פי' הא' והב'. ועד"ז בנדו"ד, שהפירוש "ושננתם לבניך אלו התלמידים" הוא רק לפי פי' הב' ב"אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל", "אין לך עניים וסופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון".

אבל באמת יש לתרץ תירוץ מרווח יותר, ועי"ז יתורצו ב' השאלות בחדא מחתא, כדלקמן.

יב. ובהקדם הביאור בפרש"י הנ"ל — מהו הצורך בב' הפירושים⁶⁵:

בפירוש הא', "אפרידם זה מזה, שלא יהא לוי במנין השבטים, והרי הם חלוקים" — יש להקשות:

"אחלקם ביעקב" — נאמר על "שמעון ולוי אחים", שכיון ש"כלי חמס מכורותיהם"⁶⁶, לכן "אחלקם ביעקב", שיהיו חלוקים זמ"ז. ואילו הענין "שלא יהא לוי במנין השבטים" אינו שייך לחלוקה בין לוי לשמעון דוקא, שהרי לוי חלוק מכל השבטים?

ויש לומר, שמקודם לכן הי' לוי חלוק מכל שאר השבטים, מלבד משבט שמעון, שהרי "שמעון ולוי אחים"; ועי"ז ש"לא יהא לוי במנין השבטים", ניתוסף החילוק של לוי גם משמעון.

אבל עדיין יש להקשות:

החלוקה "שלא יהא לוי במנין השבטים" מדגישה את המעלה של שבט לוי, שהוא מקודש מכל שאר השבטים. ולכאורה, כיון ש"אחלקם ביעקב" בא כתוצאה מזה ש"כלי חמס מכורותיהם" .. באפם הרגו איש וגוו", שזהו ענין בלתי-רצוי, לא מסתבר לומר שחלוקה זו תחבטא בענין של מעלה, שהרי לא יתכן שיהא חוטא נשכר!?

ולכן מפרש רש"י פירוש נוסף — ש"שבטו של לוי עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ולמעשרות (כך שחלוקה זו אינה ענין של מעלה, ובמילא אין זה באופן שיהא חוטא נשכר, אלא שנתן לו תפוצתו דרך כבוד".

63 שיחת ש"פ עקב ס"ו.. (לעיל ע' ...).

65 ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 39 הערה 27.

66 ויחי שם, ה.

64 כד, יו"ד.

וכאן מדייק רש"י ומוסיף הלשון "תפוצתו" — בהתאם להוספה בלשון הכתוב "אחלקם בייעקב ואפיצם בישראל".

וכיון שבכתוב מדובר אודות גם אודות שמעון ("שמעון ולוי גו"), הרי מובן, שגם אצל שמעון ישנו הענין ד"אפיצם בישראל" — ש"אין לך עניים וסופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים".

יג. ועפ"ז:

החילוק בין פ'י הא' לפי' הב' הוא רק בנוגע ללוי — אם החלוקה שלו מתבטאת בכך שלא היא במנין השבטים (ועי"ז יפרד גם משמעון), או בכך שעשאו מחזר על הגרנות לתרומות ומעשרות (ואז לא יפרדו שמעון ולוי זמ"ז, אלא יהיו שניהם יחד נפוצים בכל מושבות בני"); אבל בנוגע לתפוצתו של שמעון, ש"אין לך עניים וסופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים" — הרי זה גם לפי פ'י הא' באופן החלוקה של לוי⁶⁵.

וכיון שכן, הרי ההוכחה שהחיוב "ושננתם לבניך" אינו כפשוטו, אלא "לבניך אלו התלמידים", מזה שמשבט שמעון היו מלמדי תינוקות — היא לא רק לפי' הב', אלא גם לפי' הא'.

יד. ועפ"ז יש לבאר גם הכרחו של רש"י לומר שמשמעון היו סופרים ומלמדי תינוקות" — כי:

כיון שבכתוב נאמרו ב' ענינים: "אחלקם" ו"אפיצם", הנה בהתאם לכך הם ב' הענינים ד"סופרים ומלמדי תינוקות": "אחלקם" — ע"י "סופרים", שהרי בכל מושבות בני"י יש צורך בסופרים שיכתבו עבורם ספרי-תורה, תפילין ומזוזות; ו"אפיצם" — ע"י "מלמדי תינוקות", שביחס אליהם מתאים הלשון "אפיצם" יותר מאשר ביחס ל"סופרים", כי סופר, יכול לישב בביתו ויגיעו אליו כל בני העיר לרכוש ממנו סת"ם, משא"כ מלמד תינוקות, שצריך לכתת את רגליו ולילך מבית לבית לאסוף את התינוקות כדי ללמדם⁶⁷.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים, שיש עוד פרטים הדורשים ביאור, אבל, לאחר חמש שנים שעוסקים בלימוד פירוש רש"י, הגיע כבר הזמן שלא יצטרכו לפרש ולבאר כל דבר ודבר, אלא יוכלו לעיין ולהבין לבד].

*

הילדים ל"חדר", ואילו שההורים עצמם יביאו את הילדים ל"חדר" — הם מלהזכיר...

67 כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת שחוק: ובפרט בזמנים ההם, שלא היתה "הסעה" ("טראנספארטיישן") כדי להביא את

הוספה

ז אדר התשי"ב

הרה"ח הווי"ח וכו' מהור"מ שי' פישער

שלום וברכה!

אויפן יסוד פון אָנווייזונגן וועלכע איך האָב באַקומען פון כ"ק אדמו"ר שליט"א בין איך באַפולמעכטיקט געוואָרן אייך צו ענטפערן אויף אייער אַנפראַגע וועגן דער מחיצה אין אייער שוהל, באַגרינדענדיק דעם ענטפער אויך אויף דעם וואָס איך האָב וועגן דעם געהערט בשעתו פון כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

אַ פונדאָמענטאַלער צוגאַנג פון יעדן רב ווי צו לייזן אַ פראַבלעם פון זיין קהלה איז אַז קיין פשרות אויפן חשבון פון אַפטרעטן פון שלחן ערוך, טאָר מען ניט מאַכן. באַנוצנדיק ווען ס'איז נייטיק דאָס גרעסטע מאָס סבלנות געגענאיבער די וועלכע ווילן אַרויפצווינגן פשרות, און אָנהאַלטענדיק די איידעלסטע באַציהונגען מיט אַלע מעמבערס פון דער קהלה, דאַרף דער רב אָבער גלייכצייטיק אַרויסווייזן די גרעסטע תקיפות און אומערשראַקענקייט באַם אָפהיטן די הנהגה פון דאָס קהלה לעבן אַז ס'זאָל זיין אויף יסודי התורה והמצות.

דורך אַזאַ האַנדלונג ווען ס'איז מיט אַן אמת געווינט סוף כל סוף דער רב די אַכטונג און אַנערקענונג אויך פון זיינע געגנער, און בעזרת השם יתברך ווערן בטל אַלע נסיונות.

נשלחה על נייר המכתבים של המל"ח.

מהור"מ שי' פישער: מהור"ר מרדכי. רב בביהכנ"ס בית דוד בבראָנטפארד (אַנטאַריאַ, קאַנאַדאַ).
 — בין חברי "קבוצת אחי תמימים" בני. שנסעו — מנ"א תרצ"ט — לפולין ע"מ ללמוד בישיבת תו"ת באַטוואַצק, וחזרו משם לאחר פרוץ מלחה"ע השני. — אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ה אגרת א'תטו, ובהנסמן בהערות שם.
 אָנווייזונגן .. פון כ"ק אדמו"ר שליט"א: בכת"ק:
 לענות לו על שאלתו איך לעשות המחיצה.
 ולהוסיף מה ששמע בזה מכ"ק מו"ח אדני"ע.

יותר טוב ומנומס שישבו הנשים גי"כ מלפנים והמחיצה תהי' ממזרח למערב, ולא מדרום לצפון.

מחיצה גבוה מקומת איש.

[זינגען זמירות — לבטל (משום הנשים).]

צוגאַנג פון יעדן רב .. קיין פשרות כו': ראה גם אג"ק ח"ה אגרת ו'תקמט, ובהנסמן בהערות שם. ובכ"מ.

אויסגייענדיק פון דעם שטאַנדפונקט ווערט קלאָר אַז אַ מחיצה אין אַ שול מוז זיין.

דער אופן ווי צו מאַכן די מחיצה, איז בעסער, און פאַר דעם עולם זיכער אויך אַנגענעמער, אַז ס'זאָל געמאַכט ווערן אין דער ריכטונג פון מזרח צו מערב (און ניט פון צפון צו דרום) ד.ה. אַז אַלע זאָלן קענען זיין מיטן פנים דירעקט צו מזרח.

די הויך פון דער מחיצה דאַרף זיין העכער ווי די הויך פון אַ מענשן. דעם זינגן זמירות באַ די מסיבות דאַרף מען בטל מאַכן אום ס'זאָל ניט קומען צו געזאַנג פון די פרויען.

בברכת כט"ס

הרב ח.מ.א. חדקוב

[אגרת נוספת אליו – בנידון בית הכנסת שבניהולו]

כג מרחשון התש"י

כבוד ידידנו הנכבד והנעלה הרב הו"ח אי"א וכו'
מהור"מ שי' פישער

שלום וברכה!

עפ"י פקודת כ"ק אדמו"ר שליט"א הננו לחוות דעתנו בעניני ביהכנ"ס אשר כמ"ע שאל בהן:

(א) את הקביעות להתפלל בציבור בזמן הרגיל **אצלינו** לקבלת שבת דהיינו סמוך לתחילת הלילה אין לבטל, ולכן יאמר לבע"ב אשר ביכלתם לבא לזמן הזה, שיבאו ויתפללו — בביהכנ"ס, גם אם יצטרכו להתפלל שם ביחידות. ויחד עם זה יסדר עוד מנין בליל ש"ק בשעה אחרת עבור אלה שאינם באים אל מנין הראשון.

(ב) אין לבטל את השעורים ברבים בליל ש"ק משום החששא שמא מי שהוא יסע, אלא בידעו שיש נוסעים יחפש דרכים איך ללמדם האיסור שבזה ולהשפיע עליהם שאל יחללו את השבת.

(ג) לבע"ב כאלו נראה נחוץ לדבר בעיקר "האַרציק" ויוכל לקחת חומר

אַ מחיצה אין אַ שול מוז זיין: ראה גם אג"ק ח"ד אגרת ב'קסה, ובהנסמן בהערות שם. ח"ח אגרת ב'תעא. ח"י אגרת ג'קפז. ח"ג אגרת ד'תלה, ובהנסמן בהערות שם. ח"ד אגרת ה'מט. ח"ז אגרת ה'תשצג. ח"ח אגרת ו'תתעח; ו'תתצ, ובהנסמן בהערות שם. ח"א אגרת ח'קל. ח"ג אגרת ח'תתב, ובהנסמן בהערות שם.

*

עפ"י פקודת כ"ק אדמו"ר שליט"א: כ"ק אדמו"ר מהור"מ שי' פישער.
לקבלת שבת .. סמוך לתחילת הלילה אין לבטל: היינו, אף בימות החורף.

ממדרשים, ספרי דרוש, ספורים מאבות החסידות, מאמרים מהקריאה והקדושה וגם מהמאמרים הראשים וכדו' שבשמועסן וטאָקס בדברו את הני"ל בשפה המתאימה לקהל השומעים.

בברכת כט"ס

הרב ח.מ.א. חדקוב

ב

יום ה' תצוה, תש"ג.

זייער גערטער און חשוב'ער ה' י.ל. מאַראַן,
261 – 5 עוו., ניו־יאָרק.

שלום וברכה!

מיר דאַנקען אייך פאַר אייער בריוו פון ג' תרומה.

מיר האָבן אייך אַרויסגעשיקט אַ לוח, און זיכער האָט איר אים באַקומען. אייער פריערדיקע בקשה וועגן שיקן אייך אַ לוח איז צו אונז ליידער **ניט אָנגעקומען**.

דער מרכז לעניני חנוך ווייס אויך גאָר ניט וועגן טשעק אויף \$25 וועלכן איר דערמאָנט אין אייער שרייבן. אויב איר האָט געמיינט צו געבן עס אויפ'ן מרכז לעניני חנוך, מוז דאָ זיין אַ מיספּאַרשטענדניס, און מיר וועלן אייך זייער דאַנקבאַר זיין ווען איר קלערט עס אויף און טיילט אונז מיט.

אורטיילנדיק פון אייער שרייבן, זעען מיר, אַז איר זייט אַ איד וואָס נעמט אַ פּערזענליכן אינטערעס אין דער פּראָגע פון אידישן חנוך, און דעריבער זיינען מיר זיכער, אַז איר וועט זיין פאַראינטערעסירט צו באַקענען זיך נענטער מיט דער פאַרצווייגטער אַרבעט פון מרכז לעניני חנוך אויף דעם געביט, און ספּעציעל מיט די פאַרשידענע אויסגאַבען אין ענגליש, אידיש און לה"ק. אייער באַשטעלונג וועט פינקטליך אויסגעפירט ווערן.

מיר האָפּן צו הערן פון אייך אינגיכן.

ברגשי כבוד וברכה,

הרב מנחם שניאורסאהן,

יו"ר ועד הפועל

ב

יו"ר ועד הפועל: מרכז לעניני חנוך.

לזכות

יוסף יצחק בן אסתר

בקשר עם יום הולדתו, כ"ד מנחם-אב

לאריכות ימים ושנים טובות

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנה